Sisäministeriö LAUSUNTO SM2020-00259

PO Lamminmäki Anne-Elina(SM) 28.09.2020

Viite

Asia
EU/OSA; Lakivaliokunnan kuuleminen 29.9.2020; E 106/2020 vp; EU:n strategia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi

Komission tiedonannossa EU:n strategiaksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi esitetään toimia niin lainsäädännöllisen viitekehyksen puitteissa kuin lainvalvonnan toimien lujittamiseksi sekä sidosryhmäyhteistyön vahvistamiseksi. Komission pyrkimyksenä on edistää edellämainittuja tavoitteita kahdeksan keskeisen toimen avulla, jotka tässä lausunnossa on kuvattu pääkohdittain.

Suomi tukee lähtökohtaisesti pyrkimyksiä vahvistaan EU:n toimia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi, mutta tulee ottamaan tarkemmin kantaa erinäisiin komission esille nostamiin erillisiin lainsäädäntöhankkeisiin niiden tarkentuessa. Tiedonannossa esille nostetut toimet liittyvät sisäministeriön ohella ainakin oikeusministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön toimialoille.

Tiedonannon keskeiset toimet tiiviisti

Komissio nostaa tiedonannossaan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan Euroopan unionin ensisijaiseksi painopisteeksi. Komission strategia pyrkii esittämään kokonaisvaltaisen kehyksen, jonka avulla hyväksikäyttöä pystyttäisiin torjumaan niin verkossa kuin sen ulkopuolella. Strategia koostuu kahdeksasta aloitteesta, jotka on jaettu kahteen osioon; 1) lainsäädännöllisen viitekehyksen panemiseen täytäntöön ja kehittämiseen sekä 2) lainvalvonnan toimien lujittaminen ja keskeisten sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen.

Lainsäädännöllisen viitekehyksen täytäntöönpanon ja kehittämisen osalta komissio nostaa esille seuraavat keskeiset toimet:

i) lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevan direktiivin täytäntöönpanon päätökseen saattaminen. Komission mukaan pääasialliset haasteet jäsenvaltioilla liittyvät; 1) rikosten ehkäisytoimiin, 2) rikoslainsäädäntöön liittyviin toimiin ja toisaalta 3) lapsiuhrien auttamis-, tuki- ja suojatoimenpiteisiin. Komissio nostaa esille mahdollisuuden rikkomusmenettelyjen hyödyntämiseksi pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.
ii) komission 10.9. antama rajattu lainsäädäntöesitys sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviin, jotta sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat voivat joulukuun 2020 jälkeen eurooppalaisen sähköisen viestinnän säännöstön voimaantulemisenkin jälkeen jatkaa nykyisiä vapaaehtoisia käytäntöjään paljastaakseen järjestelmissään lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Tämä lisäksi komissio tulee vuoden 2021 alkupuoliskolla esittämään tarvittavaksi katsomaansa lainsäädäntöä verkossa tapahtuvaan lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön puuttumiseksi tehokkaasti.
iii) komissio tulee myös käynnistämään kuluvan vuoden loppuun mennessä laajan tutkimuksen, jolla pyritään tunnistamaan lainsäädännön aukot, parhaat käytännöt ja ensisijaiset toimet verkossa ja sen ulkopuolella lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnassa EU:n tasolla. Komissio on

huomioinut, että jäsenvaltiot ilmoittavat täytäntöönpanotoimenpiteiden joukossa myös toimia, joita lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevassa direktiivissä ei edellytetä, minkä komissio arvioi viittaavan siihen, ettei direktiivissä käsitellä kaikkia mahdollisesti merkityksellisiä seikkoja. Komissio myös kiinnittää huomiota siihen, että koska direktiivi on annettu vuonna 2011, tulisi etenkin arvioida verkossa tehtävien rikosten näkökulmasta, jotta voidaan arvioida, onko nykyinen oikeudellinen kehys edelleen tarkoituksenmukainen samalla kun verkkojakaminen on lisääntynyt merkittävästi.

Lujittaakseen lainvalvontatoimia ja tehostaakseen yhteistyötä sidosryhmien kanssa komissio tarjoaa seuraavia keskeisiä toimia:

iv) Europolin innovointikeskuksen ja -laboratorion perustaminen, jotta helpotetaan EU:n tasolla kehitettyjen teknisten välineiden ja tietämyksen saamista jäsenvaltioiden käyttöön. Aloitteen avulla voitaisiin tunnistaa tarpeet, joita jäsenvaltioilla on mm. digitaalisen tutkinnan haasteiden voittamisessa; komissio lupaa myös ohjata rahoitusta ISF-poliisisyhteistyövälineestä sekä Horisontti 2020-ohjelmasta kansallisten valmiuksien kehittämiseen, jotta lainvalvontaviranomaisten toiminta lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnassa olisi tuloksellista.

v) komission tavoitteena on myös luoda laaja-alainen, käytännön toimijoita ja tutkijoita käsittävän ennaltaehkäisyverkosto, jonka avulla olisi tarkoituksena helpottaa parhaiden käytäntöjen vaihtoa EU-tasolla ja tukea jäsenvaltioita toimivien, tiukasti arvioitujen ja tuloksellisten ennaltaehkäisytoimenpiteiden käyttöön otossa. Komissio perustelee verkoston perustamisen tarvetta mm. sillä, että jäsenvaltioilla on eniten viiveitä lasten seksuaalisen torjunnan direktiivin täytäntöönpanossa juurikin ennaltaehkäisyohjelmia edellyttävissä toimissa.

vi) komissio aloittaa myös tutkimuksen, jonka tavoitteena on selvittää vaihtoehtoja eurooppalaisen keskuksen perustamista lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, jotta hyväksikäyttöä voitaisiin torjua niin verkossa kuin verkon ulkopuolella kattavasti ja tuloksellisesti.

vii) komissio listaa toimeksi myös teknisten ratkaisujen kartoittamisen ja arvioinnin EU:n internetfoorumin toimesta vuoden 2020 loppuun mennessä siitä, miten voidaan paljastaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä päästä-päähän-salatussa (end-to-end encryption) sähköisessä viestinnässä ja ilmoittaa siitä. Prosessissa on tarkoitus käsitellä myös sääntelyyn liittyviä ja operatiivisia haasteita.

viii) komissio haluaa edistää lasten suojelua seksuaaliselta hyväksikäytöltä koskevan vaatimustason nostamista maailmanlaajuisesti mm. edistämällä monen sidosryhmän yhteistyötä WePROTECT Global Alliancen kautta.

Suomen kannasta

Suomi tukee pyrkimyksiä vahvistaa EU:n toimia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi ja komission esittämää kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnassa viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan ja yritysten yhteistyön tiivistäminen on olennaista. Komissio nostaa strategiassa esille mahdollisia lainsäädäntöesityksiä ja aloitteita, esimerkiksi verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi, Europol-asetuksen tarkastamiseksi ja eurooppalaisen osaamiskeskuksen perustamiseksi. Uusien aloitteiden osalta otetaan kantaa tarkemmin myöhemmin esitysten yksityiskohtien tarkentuessa. Komissio on jo antanut rajatun säädösehdotuksen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviin (ns. ePrivacy-direktiivi) yritysten omien toimien tehostamiseksi. Esitykseen liittyvä U-kirjelmä on parhaillaan valmisteltavana liikenne- ja viestintäministeriössä.

LIITTEET

Asiasanat	oikeus- ja sisäasiat, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö
Hoitaa	**OM, SM, UM**
Tiedoksi	EUE, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV